

Protokoll

Fra: Riksantikvaren
Til: Sametinget
Dato: 13.06.2024

Protokoll fra konsultasjon med Sametinget 12.04.2024 om førsteutkast til Riksantikvarens håndverksstrategi

Deltakere fra Sametinget: Kjartan Gran, Sten Olav Heahтта

Deltakere fra Riksantikvaren: Jorid Martinsen, Turid Kolstadløkken, Jorunn Elise Gunnestad, Ulla Marie Hegnar

1. Hva saken gjelder

Konsultasjonen gjelder Riksantikvarens utkast til håndverksstrategi som skal sendes på høring 3. mai. Rammeverket for strategien ble fastsatt i februar, etter en høringsprosess der blant annet Sametinget ga innspill. Strategien skal være ferdig oktober 2024. Strategien vil følges opp med en handlingsplan som svarer på de strategiske satsingene.

Riksantikvarens håndverksstrategi skal bidra til at eiere og forvaltere av fredete og verneverdige bygninger, anlegg og fartøy har tilstrekkelig og stabil tilgang på håndverkere med relevant kompetanse i et langtidsperspektiv. Strategien skal være et virkemiddel for Riksantikvaren og øvrige deler av kulturmiljøforvaltningen.

Det er utarbeidet tre mål, som er prioriterte områder innen strategien. Disse har tilhørende strategiske satsninger.

Mål 1 - Håndverkskompetansen og -kapasiteten er styrket: Nok håndverkere med riktig kompetanse er nødvendig for å ivareta fredede og verneverdige bygninger, anlegg og fartøy. Kulturmiljøforvaltningen stiller krav til kompetanse hos håndverkere, og forvaltningen er avhengig av utdanningstilbud som svarer på kompetansekravene og -behovene på kort og lang sikt.

Mål 2 - Flere bedrifter med relevant kompetanse tar oppdrag på kulturminner og -miljø: Det er nødvendig med et velfungerende marked hvor istandsetting og vedlikehold av fredede og verneverdige bygninger, anlegg og fartøy blir utført etter antikvariske prinsipper og er klimaeffektivt.

Mål 3 - Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning: Riksantikvaren ønsker at flere håndverkere som jobber på fredede og verneverdige bygninger, anlegg og fartøy tar del i kunnskapsutviklingen på håndverksfeltet. Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning på håndverksfeltet er et viktig premiss for god og bærekraftig ivaretagelse av kulturmiljø.

Det er også behov for mer kunnskap om tidligere bygningsteknologi, metoder og materialbruk når samfunnet og skal omstille seg fra prioritering av nybygg til økt tilpasning og ombruk av eksisterende bygninger.

2. Partenes vurderinger og standpunkter

Fokus på de samiske interessene

Sametinget etterspurte et tydeligere fokus på hva som er satsningen på det samiske området, og hva som skal avhjelpe samiske forhold spesielt. Sametinget fremhevet at Staten har ansvar for ivaretagelse av urfolks kulturminner, og savner at ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter er nevnt i listen over relevante dokumenter for strategiarbeidet.

Riksantikvaren skal følge opp innspillet om at ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter burde stå på listen over relevante dokumenter.

Riksantikvaren forklarte at det samiske ikke er trukket fram spesielt, ettersom mange av utfordringene strategien adresserer gjelder generelt. Riksantikvarene har sett på de samiske interessene som del av en større helhet.

Sametinget fremhevet at Staten har et spesielt ansvar for å ivareta samisk kultur, og at det er lov å ha særskilte tiltak rettet mot urfolk. De ønsket at de spesielle utfordringene som gjelder for samiske kulturminner og de nordligste fylkene fremheves. Sametinget foreslo enten å ta inn et eget mål knyttet til samisk kultur, eller som en strategisk satsning under det enkelte mål.

Riksantikvaren var enig i at vi kan synliggjøre det særskilte behovet på det samiske området, og ser på om det er best å ta dette inn som et eget mål eller som strategiske satsninger under de enkelte målene.

Tradisjonsoverførbar kunnskap

Sametinget påpekte at det innledningsvis nevnes at strategien ikke omfatter tradisjonsoverførbar kunnskap (immateriell kulturarv). Likevel er det tatt inn i strategien. Sametinget understreket at samiske håndverk i stor grad er tradisjonsoverført, utenfor den institusjonaliserte kunnskapen. Riksantikvaren forklarte at vi ser på tradisjonsoverførbar kunnskap/immateriell kulturarv der dette er nødvendig for å ivareta kulturmiljø som vi har ansvar for, og at strategien også er opptatt av ikke-institusjonell kunnskap. Hensikten med formuleringen var å avgrense mot annen immateriell kulturarv enn den håndverksmessige.

Det ble enighet om at Riksantikvaren skal se på, og eventuelt tydeliggjøre formuleringene.

Nærmere om de enkelte målene

Sametingets innspill:

Mål 1: Sametinget ser gjerne at samisk og minoriteter tas inn som en egen satsning, der man tar inn over seg det spesifikke ved urfolks rettigheter.

Sametinget ønsker at det synliggjøres at det er spesielt stor mangel på håndverkere på det samiske området, både når det gjelder kapasitet og kompetanse. Sametinget mener det bør komme frem at det trengs særskilte tiltak for å øke kompetansen på samisk håndverk. Det er særlig et behov for å øke kapasiteten i de samiske områdene. Eksempler på tiltak er stipendordninger og støtteordninger som stimulerer til kompetanseheving på samisk håndverk.

Mål 2:

Sametinget foreslo at det også her tas inn et eget satsningsområde for urfolk. Sametinget påpekte at en utfordring er at det ikke er nok bedrifter, og at det er snakk om et veldig stort geografisk område. Man må ta i bruk offentlige virkemidler, f.eks. stipender, lærlingordninger og tilskudd, for å få flere bedrifter til å ta oppdrag og til å generere rett kompetanse.

Mål 3:

Sametinget trakk fram at det har vært lite forskning på tradisjonsoverført kunnskap, siden dette området er lite akademisert. Det er viktig å få denne kunnskapen nedtegnet. Riksantikvaren påpekte at det har vært fokus på handlingsbåren kunnskap under dette målet, men Sametinget mente det kunne komme tydeligere frem at dette er noe som er spesielt viktig for den samiske håndverkstradisjonen.

Riksantikvarens vurdering:

Riksantikvaren er enig i at det særskilte behovet på det samiske området kan tydeliggjøres. Dette er særlig viktig under mål 1. Noen av innspillene til konkrete tiltak bør kanaliseres til handlingsplanen/virkemiddelutviklingen som kommer senere i prosessen. Riksantikvaren skal se på hvordan behovet for økt kapasitet i de samiske områdene kan framheves. Riksantikvaren skal se nærmere på hvordan det kan innarbeides noe om den samiske egenarten i kunnskap og forskning.

3. Konklusjonene i saken

Det var enighet om de viktigste punktene Sametinget trakk fram under konsultasjonen.

Riksantikvaren var enig i at vi kan synliggjøre det særskilte behovet på det samiske området, og ser på om det er best å ta dette inn som et eget mål eller som strategiske satsninger under de enkelte målene.

Riksantikvaren skal følge opp innspillet om at ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter burde stå på listen over relevante dokumenter.

Riksantikvaren skal se på, og eventuelt tydeliggjøre, formuleringene knyttet til immateriell kulturarv.

Riksantikvaren skal se på hvordan behovet for økt kapasitet i de samiske områdene kan framheves.

Riksantikvaren skal se nærmere på hvordan det kan innarbeides noe om den samiske egenarten i kunnskap og forskning.